

Återställare, ja tack

BARACK OBAMAS BESKED efter valsegern, att han kommer att fullfölja löftet om att stänga Guantánamo är i allra högsta grad välkommet. Men om Obama menar allvar när han säger att han tänker "se till" att USA inte använder sig av tortyr, bland annat för att återställa USA:s moraliska status i världen, har han ett stort arbete framför sig.

Det har länge riktats kritik mot att det stora flertalet av de internerade på Guantánamo inte ens är misstänkta för brott utan kvarhålls för att med tortyrliknande metoder pumpas på underrättelseinformation som kan användas i kriget mot terrorism. Det är mot bakgrund av denna kritik som Obamas löfte ska ses.

Redan i somras slog USA:s högsta domstol fast att Guantánamo-fångarna har rätt att ställas inför rätta, med hänvisning till *habeas corpus*, principen om rätt till rättvis juridisk behandling, vilket ska vara en konstitutionell hörnsten i en rättsstat. Den första rättsliga prövningen sedan dess berör sex algerier. Deras försvarsadvokater säger att de är oskyldiga och har utsatts för övergrepp på Guantánamo där de suttit sedan 2002. Men sedan åklagaren gjort gällande att det finns bevis om terrorkopplingar som är för känsliga för att offentliggöras fortsätter förhandlingarna bakom stängda dörrar.

Frågan är hur mycket av det juridiska underlaget som kommer att kunna bli offentligt, och också vad Obama kan göra åt det.

Att stänga Guantánamo måste innebära ett avskaffande av det juridiska begreppet "illegala kombattanter" som varit ett sätt att kringgå Genèvekonventionen och sätta USA:s egna rättsliga principer ur spel. Det måste också innebära att avslöja och avskaffa alla de hemliga amerikanska fångelser som finns runt om i världen. Vi vet inte än om Obama ämnar göra det.

Om ambitionen om en moralisk återställare ska tas på allvar måste också rättssäkerhet bli ett nytt ledord för listorna över terrormisstänkta – en fråga som sträcker sig långt utanför USA.

I förra veckan uttalade EU-kommissionen att den vill behålla banknätverket al-Barakaat på FN:s terrorlista. Detta trots att EG-domstolen tidigare i höst slog fast att frysningen av al-Barakaats tillgångar innebär ett brott mot de mänskliga rättigheterna.

Dessa terrorlistor, vare sig de upprättas av USA eller FN, uppkommer inte på ett rättssäkert sätt och det är inte okej att misstanken om terrorbrott innebär att individer i praktiken måste bevisa sin oskuld snarare än att samhället ska bevisa deras skuld. Det är därför ett bakslag mot rättssäkerheten och de mänskliga rättigheterna när EU-kommissionen på detta sätt kringgår EG-domstolens beslut.

Ett annat exempel är terrormisstänkte palestiniern Hassan Asad i Göteborg som just nu väntar på ett nytt besked från den svenska regeringen om vad som ska hända honom. Han vet, sedan två år tillbaka, att han är misstänkt och därför riskerar utvisning. Men han får inte veta varför. Hur förenligt med en rättsstat är det?

SOMMARENS HETA svenska debatt om FRA-lagen visade att det för första gången sedan attentaten den 11 september 2001 var möjligt att diskutera den personliga integriteten utan att argumentet "kriget mot terrorism" lade lock på debatten. Obama sägs ha ett starkt opinionsstöd för att stänga Guantánamo, och möjligen är det ett mått på att opinionen även i USA är redo att sätta integriteten högt på den politiska dagordningen. Det är i så fall hög tid.